

صلى الله عليه وسلم

دانشگاه علامه طباطبائی

دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد در رشته سنجش و اندازه گیری

عنوان:

ساخت و هنجاریابی آزمون اندازه گیری شخصیت بر اساس گلستان سعدی

استاد راهنما :

جناب آقای دکتر علی دلاور

استاد مشاور :

جناب آقای دکتر علی (پدرام) میرزایی

استاد داور :

جناب آقای دکتر نورعلی فرخی

پژوهشگر :

رقیه سهرابی

بهار ۱۳۸۸

خداوند را شاکر و سپاسگزارم که نعمت حیاتم بخشید، توان یادگیری و ابزار آن را به من سپرد، او که مبدأ و منتهای عالم هستی است و هر دانشی به وجود لایتناهی اش ختم می شود امید آن که بتوانم ذره ای به وجود بی منتهایش معرفت یابم.

تشکر و قدر دانی می کنم ازجناب آقای رضا عبدی و جناب آقای هادی خوران که به نتیجه رسیدن این پژوهش را مدیون کمک های بی دریغ ایشان می دانم.

از تمامی دانشجویان و دوستان عزیزمی که در انجام این پژوهش همکاری داشتند و یاریم کردند سپاسگزارم.

تقدیم به :

والاترین و بهترین انسانها، پدر و مادر عزیزم که وجودشان ، یگانه غنیمت زندگی بوده و تمامی موفقیت‌هایم را مدیون فداکاری و ایثار آنها هستم و خواهر و برادرانم که در فراز و نشیب زندگی همواره یاریگرم بوده اند.

تقدیم به :

همه معلمان ، دبیران و استادانم که موفقیت امروزم نتیجه زحمات دیروز آنهاست.

بدین وسیله از تلاش های بی شائبه استاد محترم راهنما جناب آقای دکتر علی دلاور که همواره در طول پژوهش با صبر و شکیبایی بسیار موانع موجود بر سر راه این پژوهش را با دقت و نکته سنجی برطرف نموده و از ارائه هرگونه راهنمایی دریغ ننمودند صمیمانه تشکر و قدر دانی می کنم.

قدر دانی و تشکر فراوان از استاد محترم مشاور، جناب آقای دکتر علی پدرام میرزایی که با ارائه نظرات ارزشمند و دقت خاص خویش بر غنای این پژوهش افزودند.

از استاد داور گرامی، جناب آقای دکتر نور علی فرخی که قبول زحمت فرموده و با صبر و حوصله کار اینجانب را مطالعه نموده و راهنمایی های ارزنده خود را در رفع نواقص آن مبذول فرمودند، خالصانه تشکر می کنم.

چکیده

پژوهش حاضر یک مطالعه توصیفی از نوع همبستگی است که با هدف ساخت و هنجاریابی آزمون اندازه گیری شخصیت براساس گلستان سعدی انجام گرفته است. در این بررسی تعداد ۲۷۶ نفر دانشجوی دانشگاه علامه طباطبایی (۱۳۷ نفر دختر و ۱۳۹ نفر پسر) شرکت داشتند. پرسشنامه ای ۱۰۸ سوالی که براساس تحلیلی محتوای خصوصیات شخصیتی که سعدی در باب اول گلستان مطرح کرده، تهیه و جهت گردآوری داده ها توسط دانشجویان تکمیل گردید. برای تعیین تعداد عامل های پرسشنامه از تحلیل عاملی با استفاده از نرم افزار SPSS ۱۱٫۵ استفاده شد.

یافته های این پژوهش در راستای پاسخ گویی به سوالات پژوهشی می باشد و نشان داد که ضریب آلفای کرونباخ پرسشنامه که حاکی از پایایی و همسانی درونی آن است، در حد بالا می باشد ($\alpha = 0/96$). روایی پرسشنامه از طریق تحلیل عاملی در حیطه روایی سازه، در حد مطلوب می باشد در ضمن از طریق تحلیل عاملی اکتشافی به روش واریماکس، در نهایت پرسشنامه ای ۶۳ سوالی با پنج مولفه به دست آمد که عبارت اند از: پختگی اجتماعی، پیوندجویی، اغتنام وقت، مهرورزی و سخاوتمندی.

همچنین نتایج این پژوهش نشان داد که پرسشنامه از روایی افتراقی (قدرت تشخیصی) قابل قبول برخوردار است و می تواند دو گروه مراجعه کننده به مراکز مشاوره و سالم را از هم متمایز سازد. از طرفی با توجه به این که از طریق آزمون t مستقل مشخص شد که بین میانگین نمرات دانشجویان دختر و پسر به جز در مولفه اغتنام وقت در بقیه مولفه ها و نمره کل تفاوت معنی داری وجود ندارد جداول نرم و هنجار Z و T برای مولفه اغتنام وقت به طور جداگانه و برای سایر مولفه ها و نمره کل به صورت کلی به دست آمده است. همچنین ضریب روایی ملاکی مولفه های پرسشنامه محقق ساخته با عامل های پرسشنامه پنج عاملی NEOPI-R در حد قابل قبول می باشد. نقطه برش آزمون با محاسبه دامنه اطمینان برای نمره کل و هریک از مقیاس های آزمون به دست آمده است.

کلید واژه ها: هنجاریابی، آزمون، اندازه گیری، شخصیت، گلستان.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
فصل اول	
۲	مقدمه
۳	بیان مساله
۴	اهمیت مساله
۵	اهداف پژوهش
۵	سوال های پژوهش
۶	تعریف مفاهیم و اصطلاحات
فصل دوم	
۹	مقدمه
۹	شیخ مصلح الدین سعدی شیرازی
۱۱	گلستان سعدی
۱۵	نقدهایی در مورد گلستان
۱۶	تعریف روان سنجی
۱۶	تاریخچه روان سنجی
۱۷	تعریف آزمون
۱۷	مشخصه های آزمون
۱۸	تعریف اندازه گیری
۱۸	تاریخچه آزمون سازی و اندازه گیری
ج	

۱۹	.....	طبقه بندی آزمونها
۲۱	.....	شرایط اساسی آزمون های روانی
۲۱	.....	پایایی و مشخصه های آن
۲۱	.....	روشهای تعیین پایایی
۲۳	.....	اعتبار و مشخصه های آن
۲۳	.....	اعتبار محتوا
۲۴	.....	اعتبار وابسته به ملاک
۲۴	.....	اعتبار سازه
۲۵	.....	اعتبار چند صفتی - چند روشی
۲۶	.....	اعتبار عاملی
۲۶	.....	تحلیل عاملی
۲۷	.....	هدف تحلیل عاملی
۲۷	.....	تعریف نرم یا هنجار
۲۹	.....	نکات اساسی در تهیه و استاندارد کردن آزمون ها
۲۹	.....	سوابق تاریخی آزمون های روانی
۳۳	.....	تعریف شخصیت
۳۴	.....	سوابق تاریخی سنجش شخصیت
۴۱	.....	تحقیقات انجام شده در داخل کشور

فصل سوم

۴۴	.....	مقدمه
۴۴	.....	طرح کلی پژوهش

جامعه آماری ۴۴

نمونه، روش نمونه گیری و حجم نمونه ۴۵

ابزار پژوهش ۴۵

آزمون NEOPI-R ۴۵

آزمون NEOFFI ۴۹

آزمون شخصیتی براساس باب اول گلستان سعدی (محقق ساخته) ۵۱

روش اجرا و جمع آوری اطلاعات ۵۲

روش تجزیه و تحلیل داده ها ۵۳

فصل چهارم

مقدمه ۵۹

نتایج مرحله ی مقدماتی ۵۹

توصیف داده ها ۶۰

تحلیل داده ها ۶۳

آماده کردن ماتریس همبستگی ۷۰

استخراج عوامل اولیه ۷۲

انتخاب عامل ها ۸۰

چرخش عامل ها ۸۲

تعیین نقطه برش ۱۱۴

فصل پنجم

مقدمه ۱۱۹

بحث و نتیجه گیری ۱۱۹

۱۲۷	پیشنهادات پژوهشی.....
۱۲۸	پیشنهادات کاربردی.....
۱۲۸	محدودیت های پژوهش.....
۱۲۹	فهرست منابع.....
۱۳۶	پیوست.....

فهرست نمودارها

صفحه	عنوان
۶۱.....	نمودار ۱-۴- نمودار میله ای شرکت کنندگان در پژوهش به تفکیک جنسیت.....
۶۲.....	نمودار ۲-۴- نمودار میله ای شرکت کنندگان در پژوهش به تفکیک رشته تحصیلی.....
۶۳.....	نمودار ۳-۴- نمودار توزیع پراکندگی سن شرکت کنندگان در پژوهش .....
۶۴.....	نمودار ۴-۴- توزیع داده های مقیاس نهایی .....
۸۲.....	نمودار ۵-۴- نمودار اسکری جهت تعیین عوامل .....
.....	نمودار ۶-۴- نمودار میانگین نمرات دو گروه مراجعه کننده به مرکز مشاوره و سالم از پرسشنامه
۹۲.....	محقق ساخته.....
۹۴.....	نمودار ۷-۴- نمودار میانگین نمرات دانشجویان دختر و پسر از پرسشنامه محقق ساخته.....

فهرست جداول

صفحه	عنوان
۶۰	جدول ۱-۴- توزیع فراوانی و درصد نمونه به تفکیک جنسیت
۶۱	جدول ۲-۴- توزیع فراوانی و درصد نمونه به تفکیک رشته تحصیلی
۶۲	جدول ۳-۴- توزیع پراکندگی سن شرکت کنندگان در پژوهش
۶۴	جدول ۴-۴- مقایسه توزیع داده ها با توزیع نرمال
۶۵	جدول ۵-۴- ضریب پایایی، همسانی درونی و شاخصهای توصیفی نمره کل آزمون شخصیتی براساس باب اول گلستان سعدی
۷۲	جدول ۶-۴- مقدار KMO و نتیجه آزمون کروییت بارتلت برای ماتریس
۷۳	جدول ۷-۴- اشتراکات
۷۷	جدول ۸-۴- شاخص های آماری اولیه با استفاده از روش تحلیل مولفه های اصلی
۸۳	جدول ۹-۴- جدول (ویرایش شده) آماره های مربوط به ۵ مولفه استخراج شده
۸۴	جدول ۱۰-۴- ماتریس مولفه ها برای عامل های استخراج شده بعد از چرخش
۸۷	جدول ۱۱-۴- ضریب همسانی درونی پرسشنامه محقق ساخته براساس سوالات نهایی پرسشنامه محقق ساخته
۹۱	جدول ۱۲-۴- ضریب همبستگی بین عوامل به دست آمده با همدیگر و با نمره کل پرسشنامه محقق ساخته
۹۲	جدول ۱۳-۴- میانگین و انحراف استاندارد نمرات شخصیت در دو گروه مراجعه کننده به مرکز مشاوره دانشگاه و سالم
۹۳	جدول ۱۴-۴- نتایج آزمون T مستقل مانگین نمرات دو گروه مراجعه کننده به مرکز مشاوره دانشگاه و سالم

- جدول ۱۵-۴- میانگین وانحراف استاندارد نمرات شخصیت براساس باب اول گلستان سعدی در گروه دختر و پسر..... ۹۳
- جدول ۱۶-۴- نتایج آزمون T مستقل مانگین نمرات دو گروه دختر و پسر..... ۹۴
- جدول ۱۷-۴- نتایج آزمون T مستقل مانگین نمرات دو گروه دختر و پسر در مقیاس های آزمون محقق ساخته..... ۹۵
- جدول ۱۸-۴- هنجارهای کمی با تاکید بر هنجار استاندارد Z، T در نمره کل آزمون شخصیتی براساس باب اول گلستان سعدی..... ۹۶
- جدول ۱۹-۴- هنجارهای کمی با تاکید بر هنجار استاندارد Z، T در خرده مقیاس پختگی اجتماعی..... ۱۰۲
- جدول ۲۰-۴- هنجارهای کمی با تاکید بر هنجار استاندارد Z، T در خرده مقیاس پیوند جویی..... ۱۰۴
- جدول ۲۱-۴- هنجارهای کمی با تاکید بر هنجار استاندارد Z، T در خرده مقیاس اغتنام وقت برای آزمودنی های پسر..... ۱۰۷
- جدول ۲۲-۴- هنجارهای کمی با تاکید بر هنجار استاندارد Z، T در خرده مقیاس اغتنام وقت برای آزمودنی های دختر..... ۱۰۸
- جدول ۲۳-۴- هنجارهای کمی با تاکید بر هنجار استاندارد Z، T در خرده مقیاس مهرورزی..... ۱۱۰
- جدول ۲۴-۴- هنجارهای کمی با تاکید بر هنجار استاندارد Z، T در خرده مقیاس سخاوتمندی..... ۱۱۲
- جدول ۲۵-۴- ضرایب همبستگی بین خرده مقیاس های NEOPI-R با عامل های به دست آمده از آزمون شخصیتی براساس باب اول گلستان سعدی ۱۱۶

فصل اول

کلیات پژوهش

مقدمه

آزمون ابزاری برای بدست آوردن نمونه ای از رفتار فرد است. آزمونها برای نیل به هدفهای گوناگون طرح ریزی شده اند. آنها را می توان برای گزینش به کار برد؛ مانند هنگامی که از بین گروهی داوطلب کارکنان جدیدی را یا از بین مراجعه کنندگان عده ای را برای مشاوره روانی انتخاب می کنیم. از آزمونها می توان برای طبقه بندی استفاده کرد. برای مثال می توان آزمودنی را در یکی از گروه های زیر قرار داد. روان نژند^۱؛ آسیب دیده مغزی^۲ یا ضعیف در مهارتهای کلامی^۳ و قوی در مهارتهای فنی (آلن وین، ۱۳۸۳). هیچ شغلی نیست که در آن آزمونهای روانی به نحوی در استخدام، تعیین شغل، انتقال، ارتقا و یا اخراج افراد مورد استفاده واقع نشده باشد. البته استفاده صحیح از آزمونها در کار استخدامی مخصوصاً در مورد مشاغل عالی، مستلزم این است که از آزمونها همراه با مصاحبه ماهرانه استفاده شود تا بتوان نتایج آزمونها را در پرتو سایر اطلاعات مربوط به فرد به درستی تعبیر کرد (براهنی، ۱۳۸۶). در این میان با در نظر گرفتن مطالب عنوان شده به نظر می رسد جای ابزاری که در چهارچوب فرهنگ و ادب ایران باشد خالی می نماید از آنجا که پژوهش انجام گرفته «ساخت وهنجاریابی آزمون اندازه گیری شخصیت بر اساس گلستان سعدی»، نام گرفته و تاکنون پژوهشی بدین مضمون کار نشده شاید بتوان گفت که این کار پیوندی بین روان شناسی و ادبیات در چهارچوب فرهنگ و ادب ایران است. وقتی از پیوند بین روان شناسی و ادبیات صحبت می شود، منظور این نیست که ما در مقاله های خود از بیان ادبی استفاده کنیم یا در توضیح مطالب خود یا جذاب ساختن آنها از شعری یا جمله ای استفاده کنیم، بلکه منظور این است که چگونه می توان از ادبیات به عنوان منبع، بافت (یا زمینه) و مخصوصاً سازوکار راهبرد، در فرایند پردازش اطلاعات در مغز، یعنی در یادسپاری، در تفکر و استدلال و در تصمیم گیری و اجرای عملی، استفاده کرد. مردم به شکل خودانگیخته از ادبیات استفاده می کنند و شعرهایی از فردوسی، سعدی، حافظ، خیام و ... را به تناسب موضوع بحث یا ارتباط کلامی استفاده می کنند و گاه از آنها به عنوان دستورالعمل زندگی سود می جویند. اما مردم و متخصصان روان شناسی ما درباره سازوکار اثر گذاری آن اشعار کمتر به کندوکاو می پردازند و کمتر کنجکاوی نشان می دهند. یکی از کارهای مهمی که در روان شناسی در ایران باید صورت پذیرد، فرمول بندی این گونه اثر گذاری ها و اثر پذیری هاست (قاسم زاده، ۱۳۸۶)، تا بتوان از منابع

---

^۱ - Neurotic

^۲ - Brain damaged

^۳ - Verbal skills

بسیار غنی ادبیات، در شناخت صفات و خصوصیات افراد آن ادبیات و فرهنگ استفاده کرد و پژوهش حاضر برای رسیدن به چنین هدفی انجام گرفته است.

بیان مسئله

داوری درباره پیشرفت هر علم اغلب برپایه درجه توفیق آن علم در استفاده از ریاضیات صورت می گیرد. هیچ فن و هیچ پیکره ای از نظریه های روان شناختی وجود ندارد که از نظر ریاضی به اندازه روان سنجی استدلالی شده باشد. می توان گفت که هیچ یک از زمینه های روان شناسی به اندازه روان سنجی و اندازه گیری های روانی، اثر اجتماعی ندارد و هیچ یک از تدابیر و وسایلی که در پژوهش های روان شناختی به کار می رود به اندازه آزمون های روانی مورد بهره برداری قرار نگرفته است (ثرندایک، ۱۳۷۵). تردید نیست که آزمون ها، مقیاسهای درجه بندی، پرسشنامه ها و سایر ابزارهای اندازه گیری یکی از ضروریات زندگی روزانه است. بسیاری از افراد حتی از هنگام تولد نیز مورد سنجش قرار می گیرند و ویژگی های گوناگون روانی و تربیتی آنان در گستره رشد و تحول بارها به گونه ای منظم و دوره ای اندازه گیری می شود (بیکر، ۱۳۸۱).

توسعه و رواج کاربرد آزمونهای روانی یکی از پدیده های جالب قرن ما در زمینه علوم انسانی است. در سایه آزمونهای روانی، روان شناسی از سرزنش و انتقاد - به این معنی که فقط یک روش ذهنی است - رهایی یافته است. به کمک همین روشها است که روان شناسی نه تنها در زمینه های علمی مورد توجه قرار گرفته است بلکه در محیط های آموزشی، نظامی و صنعتی نیز جای خود را باز کرده است (هاشمی، بطحایی، ۱۳۶۰).

در این میان کتب ادبی یکی از وسایل و شاید بهترین منبعی باشند که می توانند ما را با افکار و آرای گذشتگان آشنا سازند، دلیل این امر آن است که معمولاً هر نویسنده و گوینده ای، کم و بیش زبان گویای جامعه خویش است و کمتر نویسنده ای است که به مسایل و حوادثی که در پیرامون وی می گذرد، بی اعتنا باشد. گفته ها و سروده های سعدی متأثر از افکاری است که در گذر عمر با تکیه بر مطالعات در آفاق و انفس و سیرو سیاحت و آمیزش با مردم گوناگون و مشاهده وقایع تاریخی در سرزمینهای مختلف به دست آورده است (فروغی، ۱۳۸۵).

در همه ابواب گلستان حکمت و فلسفه عملی از تهذیب اخلاق و تدبیر منزل و سیاست مدن آنچه را برای احوال عامه مردم و تعلیم و تربیت افراد جامعه مفید و مناسب با اوضاع و احوال عصر و زمان تشخیص می داد، بیان داشته باشد به طوری که از ابواب هشتگانه برمی آید در گلستان بیشتر نظر سعدی متوجه به مسایل اجتماعی است که در ضمن حکایتهای

مناسب و دلپذیر حالات روحی طبقات مختلف مردم را در احوال گوناگون مجسم ساخته است و از نمایاندن هر حالت در هر حال نتیجه ادبی یا اجتماعی می گیرد (رستگار، ۱۳۵۰).

با توجه به اینکه سعدی در گلستان برخی از ویژگی های شخصیتی نظیر آز، حرص، طمع، حسادت و ... را ذکر کرده و برای هر کدام از این ویژگی ها علائمی را بیان داشته است. در این پژوهش ما قصد داریم سوالات زیر را بررسی کنیم:

۱- آیا می توان براساس علائم و مولفه های ذکر شده در گلستان سعدی یک آزمون

شخصیتی که دارای اعتبار و پایایی مناسب باشد، ساخت؟

۲- آیا می توان اعتبار آزمون ساخته شده را در مقایسه با آزمون پنج عاملی

شخصیت NEO مورد ارزیابی و بررسی قرار داد و به یک اعتبار همزمان مناسب دست

یافت؟

اهمیت و ضرورت مسئله

کاربرد آزمون های تربیتی در چند سال گذشته، هم در مدارس ابتدایی و متوسطه، هم در بخشهای خصوصی، هم در سطح کشور از طریق انجام امتحانات همگانی و سراسری به نحو سریعی افزایش یافته و در زمینه های گوناگون تربیتی برای تصمیم گیری های مختلف از لحاظ امتحانات دبستانی و دبیرستانی، طبقه بندی شاگردان، ارزشیابی معلمان و ارزشیابی کارآمدی مدارس و .... به گونه فزاینده ای عمومیت پیدا کرده است. سنجشهای مبتنی بر آزمون در آموزش ویژه برای کمک به روشن ساختن انواع یادگیری، مبانی و اندازه مشکلات یادگیری فرد آزمودنی یا مسائل سازگاری تحصیلی، در برنامه ریزی های آموزشی و برنامه تحصیلی، جایگزینی در مدرسه یا کلاسهای ویژه و سرانجام اجرای تستهای گروهی، سیاهه های شخصیتی، رغبت سنج ها، مشاهدات رفتاری، فنون فراقکن کاربرد تستها در مشاوره و راهنمایی همه نشان دهنده اهمیت فوق العاده سنجشهای مبتنی بر آزمون است (ثرنادیک، ۱۳۷۵).

با توجه به اینکه برخی از مکاتب انسانی نیز سعی در آموختن مضامین اخلاقی به مردم از طریق ادبیات کرده اند، ادبیات یک هنر است و مانند هر هنر دیگر تا ژرفای روح انسان نفوذ می کند، معانی را می آموزد و آموخته ها را تداعی می نماید، ذهن را فعال می کند و احساسات را برمی انگیزد و شاهباز روح انسان را تا قله اوج به پرواز در می آورد. در ادبیات فارسی با توجه به مقام استثنایی غنای آن نکته های اخلاقی و روان شناسی فراوانی نهفته است و کشف و مقایسه و تطبیق آنها با یافته های نوین امریست ضروری و رسالتی بالقوه که به عهده ماست (هاشمی، ۱۳۷۸). از آنجایی که شخصیت هر انسانی تحت تاثیر قواعد مربوط به کنشهای

منحصربفرد افراد و قواعد مشترک بین آنها(فرهنگ) قرار دارد و با در نظر گرفتن اینکه گلستان سعدی نموداری از فرهنگ نویسنده و برخورداری کامل او از معارف ایرانی و اسلامی است ساخت آزمون شخصیتی که متناسب با فرهنگ ایرانی و اسلامی باشد، ضرورت می یابد.

اهداف پژوهش :

هدف کلی این پژوهش عبارت است از ساخت و هنجاریابی آزمون اندازه گیری شخصیت براساس گلستان سعدی است تا بتوان از آن برای تشخیص ویژگی های شخصیتی و مشکلات شخصیتی کمک گرفت.

هدفهای اختصاصی:

- ۱- بررسی ویژگی های روان سنجی آزمون شخصیتی براساس باب اول گلستان سعدی
- ۲- ارزیابی ساختار عاملی آزمون شخصیتی براساس باب اول گلستان سعدی در دانشجویان دانشگاه علامه طباطبایی
- ۳- تهیه و تنظیم جداول نرم مقیاس های آزمون شخصیتی براساس باب اول گلستان سعدی برای دانشجویان دانشگاه علامه طباطبایی
- ۴- مقایسه عملکرد دختران و پسران در هر یک از مقیاس های آزمون شخصیتی براساس باب اول گلستان سعدی.

سوال های پژوهش :

- ۱- آیا آزمون شخصیتی براساس باب اول گلستان سعدی از همسانی درونی و پایایی قابل قبول برخوردار است؟
- ۲- روایی آزمون شخصیتی براساس باب اول گلستان سعدی چگونه است؟
- ۳- ساختار آزمون شخصیتی براساس باب اول گلستان سعدی از چه مولفه هایی تشکیل شده است؟
- ۴- آیا سوالات آزمون شخصیتی براساس باب اول گلستان سعدی از قدرت تشخیصی(روایی افتراقی) کافی برخوردار است؟
- ۵- آیا بین دختران و پسران در هر یک از مولفه های آزمون شخصیتی براساس باب اول گلستان سعدی تفاوت معنی داری وجود دارد؟

۶- در صورت برخورداری این پرسشنامه از پایایی و روایی کافی، نرم یا هنجار مناسب برای تشخیص خصایص شخصیتی و اختلال های شخصیت احتمالی دانشجویان چگونه است؟

۷- آیا بین آزمون ساخته شده و پرسشنامه پنج عاملی NEOPI-R همبستگی لازم و قابل قبولی وجود دارد؟

تعریف مفاهیم و اصطلاحات :

آزمون^۱ : «آزمون روانی عبارت است از موقعیت معین و مشخص که به عنوان انگیزه، جهت ایجاد نوعی رفتار به کار می رود. این رفتار با مقایسه آماری با رفتار افراد دیگری که در موقعیت مشابه قرار گرفته اند ارزشیابی می شود و این کار به ما اجازه می دهد که آزمودنی را از نظر تیپ شناسی در طبقه خاص خود قرار دهیم» (ازخوش، ۱۳۷۹).

اندازه گیری^۲ : اندازه گیری عبارت است از اختصاص دادن اعداد به افراد، به شیوه ای منظم برای نشان دادن ویژگی های آنها. این اعداد مطابق شیوه ای بسیار دقیق و قابل تکرار به افراد تخصیص داده می شوند (آلن و ین، ۱۳۸۳).

شخصیت^۳ : شخصیت مفهومی پایدار در روانشناسی است که از ترکیب اندیشه های فلسفی و فیزیولوژی مختلفی به وجود آمده و از آن برداشتها و تعاریف متعددی شده است. به عنوان مثال آلپورت (۱۹۶۱) سازماندهی پویای نظام های روانی فیزیولوژی درون فرد را که تعیین کننده رفتار و افکار شاخص وی هستند شخصیت می نامد (سید محمدی، ۱۳۷۸، نقل از شولتز، ۱۹۹۸). از دیدگاه مک کری نیز صفات شخصیت ابعادی از تفاوت های فردی هستند که نشان دهنده الگویی از تفکر، احساسات و اعمال می باشند (نقل از جلیلی، ۱۳۸۶).

گلستان : گلستان کتابی است که سعدی آن را در سال ۶۵۶ ه.ق به رشته تحریر درآورده و نمودار مطالعه سعدی در افکار و احوال و اخلاق و آداب مردمی است که وی در سفر سی ساله با آنان سروکار داشته و از راز درونشان آگاه گشته و از هر یک اندرزی شنیده و نکته ای آموخته و به گنجینه خاطر سپرده است (سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش، ۱۳۶۳).

---

^۱ - Test

^۲ - Measurment

^۳ - Personality

پایایی^۱ : اعتبار یک آزمون به درجه ثبات ، پایایی ، همسانی، پیش بینی و دقت آن گفته می شود. اعتبار نشان می دهد نمره هایی که یک شخص در آزمون به دست می آورد اگر بار دیگر به وسیله همان آزمون در موقعیتی دیگر مورد آزمایش قرار گیرد تا چه اندازه یکسان می ماند.

اعتبار^۲ : مهمترین موضوع در ساختن آزمون، اعتبار آن است در حالی که پایایی آزمون به دقت و همسانی آن مربوط می شود ، اعتبار آنچه را که آزمون باید به دقت اندازه گیری کند ، می سنجد. آزمونی که برای سنجش بالینی روایی دارد، باید آنچه را که مورد نظر است اندازه بگیرد و اطلاعات سودمندی برای متخصصین بالینی فراهم کند برای برآورد اعتبار آزمون های روانی سه روش اصلی وجود دارد: اعتبار وابسته به محتوا، اعتبار وابسته به ملاک ، اعتبار وابسته به سازه(شریفی، ۱۳۸۴).

نرم یا هنجار^۳ : نرم عبارت است از حد متوسط حالات ، معلومات ، یا خصیصه افرادی که در یک آزمون شرکت داشته اند و تعداد حالات،معلومات یا خصایص افراد دیگر را می توان با آن سنجید تا مشخص شود که فرد در مقایسه با افرادمتجانس و مشابه خود در چه وضعیتی قرار دارد به عبارت ساده ترمیانگین نمرات گروه مرجع را نرم می گویند(کرمی،۱۳۸۷).

تعاریف عملیاتی :

شخصیت : در این پژوهش منظور از شخصیت نمراتی است که هرکدام از آزمودنیها در مقیاس های هر یک از پرسشنامه های اجرا شده کسب می کنند.

گلستان : منظور باب اول گلستان سعدی (در سیرت پادشاهان) می باشد.

پایایی : پایایی آزمون در این پژوهش با کمک روش آلفای کرونباخ تعیین می شود.

روایی : در این پژوهش روایی سازه با استفاده از تحلیل عاملی، روایی محتوایی با نظر متخصصان و روایی ملاکی با استفاده از همبستگی بین نمرات آزمون شخصیت سعدی با آزمون شخصیتی NEOPI-R اندازه گیری می شود.

نرم یا هنجار : در این پژوهش با تبدیل خطی نمرات خام به نمره Z و سپس T و رتبه درصدی صورت می گیرد.

---

^۱ - Reliability

^۲ - Validity

^۳ - Norm

فصل دوم
مبانی نظری
و
پیشینه پژوهش